

RATNI IZVJEŠTAJI.

Izveštaj austro-ugarskog generalnog stožera.

K. B. Beč, 26. septembra.

Istočno bojište:

Front protivu Rumunjske: Vulkanski i Szurdučki klanc napušteni su uslijed zamašno obuhvatajućeg pokreta jakih rumunjskih snaga. Kod Sibinja (Hermannstadt) razvile su se nove borbe. Austro-ugarske i njemačke čete napadaju. Na istočnom erdeljskom frontu došlo je mjestimice do sukoba. Južno od Szekely-Udvarely (Oderhella) odbio je jedan hrvatski domobranski bataljon u ogorčenoj borbi nekoliko nadmoćnijih napada.

Front konjičkog generala nadvojvode Karla:

Na tromedji jugo-zapadno od Dorna Watre osujećene su rusko-rumunjske navale. U jugoistočnom uglu Galicije produžuje neprijatelj nesmanjenom žestinom svoje napade. Svi napori slomili su se o junački otpor njemačkih četa, koje se bore u predjelu Ludowe.

Front maršala princa Leopolda bavarskog:

I juče su slomljeni mnogi napadi neprijateljevi sjevero-istočno od Perepjelnika. Kod Vatina, istočno od Swiniuchya nagnali su naši letaci u bjegstvo rusku veliku borbenu letelicu tipa „Farman“.

Talijansko bojište:

Južni dio visoravni Krasa nalazio se s vremena na vrijeme pod jakom vatom neprijateljskog topništva. Na frontu fleimske doline gadjali su Talijani utvrđenje Dosaccio i odsjek Gardinal-Caltorondo. Na Cancegnagolu zarobljeno je 27 alpinaca, među njima dva časnika. Neprijatelj je odbio ponudeno mu primirje radi spasavanja onih Talijana, koji su zatrpani na vrhu Cimana. Note, izmijenjane tim povodom putem parlamentara glase doslovce:

„Zapovjednik c. i k. austro-ugarskih borbenih snaga u prostoru predjela Tunozza-Cimone zapovjedniku kralj-talijanskih četa, koje se nalaze prema njemu.

Pod ruševinama vrha Monte Cimana, koji smo mi digli u vazduh, nalazi se još u životu veći broj talijanskih vojnika, koji vapiju za pomoć. Mi smo spremni da im pomognemo i da ih izbacimo iz njihovog groba, ako talijansko topništvo i pješadija obustave vatru na Monte Cimone danas 25. septembra 1916. između 2 sata po podne i 7 sati u veče. Razumije se, da se to obustavljanje vatre odnosi i na baterije u dolini

Astica kao i na one na visinama zapadno i istočno od te rijeke. Za to vrijeme ne smiju se talijanske izvidnice pokretati iz svojih utvrđenja između Astica i Rio Freddo, pošto bi mi u protivnom slučaju obustavili akciju za spasavanje i smatrali da je primirje prekinuto. Ako kr. talijanski zapovjednik na ovo ne pristane, talijanski će vojnici biti ostavljeni svojoj sudbini. Dotični odgovor neka se izvoli predati našoj predstraži kod Forai 25. septembra do 12 sati u podne“.

Odjelno zapovjedništvo Podescala odgovorilo je 25. septembra 10 sati 45 minuta prije podne:

Smatrajući, da su austro-ugarske čete u dugom vremenu, koje je proteklo od eksplozije mine do početka talijanske paljbe iz čovječnosti mogli isto onako da spasi talijanske ranjenike, kao što su spasi svoje, nalazi Nj. Preuzvišenost vojni zapovjednik za shodno da ne odobri traženu obustavu vatre. Načelnik glavnog stana generalmajor Albrucci.

Jugoistočno bojište:

U Albaniji ničega novoga.

Zamjenik glavnog generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Izveštaj turskog glavnog stana.

K. B. Carigrad, 24. septembra.

Kavasko bojište. Na lijevom krilu obične čarke i topnička vatra s vremena na vrijeme. Razbojnici i neprijateljski vojnici, koji su se 22. septembra pod zaštitom svojih letilica iskrcali u okolini poluostrva A kjole, rastjerani su, pretrpivši velike gubitke. Kako se naknadno javlja, mi smo prilične gubitke nanijeli neprijatelju, kad smo ga bili primorali da se povuče od Tavale Bunara, istočno Suez; zadobili smo i dosta plijena, koji je neprijatelj pri svome povlačenju ostavio. Na ostalom frontu nema ničega značajnog.

K. B. Carigrad, 25. septembra.

Kavasko bojište. Jedan neprijateljski prepad na lijevom krilu ugušilo je naše topništvo i učitalo je neprijateljsku vatru. Inače na tom krilu samo čarke i djelimična topovska i pješadijska djelatnost. Odbili smo slabi prepad neprijateljev na lijevom krilu, nanijevši mu prilične gubitke. Na ostalom frontu ničeg značajnog.

Na galicijskom frontu preduzeli su Rusi, pošto su prethodno obasipali naše čete svojom lakom i teškom topničkom vatom, napad sa nadmoćnim snagama. Taj je napad, koji je cijelog dana trajao, potpuno propao junačkim otporom naših četa. Neprijatelj je pretrpio znatne gubitke. U početku bijaše Rusima pošlo za rukom da prođu u jedan dio naših prednjih rovova, koji su bili slabo posjednuti, istočno od Miecowa, ali su s krvavim gubitcima odbačeni i bajonetskim napadom

naših hrabrih četa sa svim potisnuti. Naše su čete povratile prvobitno stanje i zadobile su 139 zarobljenika, među njima dva časnika.

Izveštaj bugarskog glavnog stožera.

K. B. Sofija, 25. septembra.

Maćedonsko bojište:

Na frontu Lerin-vis Kajmakčalan živahna topnička djelatnost. Propao je pokušaj neprijateljske pješadije, da duž cijelog fronta krene naprijed. U dolini Mogljenice slaba, za nas povoljna pješadijska poduzeća. Na obostranoj obali Vardara slaba vatra neprijateljskog topništva, koje je na grad Dojran bacalo zapaljive metke i izazvalo tamo požar. Na podnožju planine Bjelasice vlada mir. Na frontu Strume živahna topnička borba. Propao je pokušaj neprijateljskih odjeljenja da prodiru na lijevoj obali rijeke istočno od Orlinka. U borbi 23. septembra neprijatelj je samo pred mjestom Donji Korač ostavio više od 400 lješeva. Duž Egejskog primorja mir.

Rumunjsko bojište:

Duž Dunava mir. U Dobruđi su naše čete na lijevom krilu uspješno napredovale i posjele liniju Amzač—Perveli. Neprijatelj se povukao u sjevernom pravcu. Na ostalom dijelu fronta slaba topnička djelatnost. Na obali Crnog mora mir.

Dvije odluke.

Državna skupština njemačke socijaldemokratske stranke, — do koje je došlo u prkos razornog rada manjine te stranke, koji traje već mjesecima, — primila je odluku, koja će sigurno naići na veliku pažnju kod neprijatelja Njemačke. U toj se odluci sa malo riječi obilježavaju ratni ciljevi te stranke: politička nezavisnost, teritorijalna neprikosnovenost i sloboda privrednog razvitka Njemačke. Prema onome što u Francuskoj i Engleskoj neodgovorni listovi, a na žalost odgovorni članovi vlade još jednako izjavljuju kao svoje nepokolebljivo uvjerenje i nepromjenljivu namjeru, svaki od pomenutih socijalističkih zahtjeva morao bi kod sila sporazuma naići na odlučno odbijanje. Politička nezavisnost Njemačke, naime, prema namjerama ima se ukloniti sa svijeta na taj način, što će se uništiti sredstvo za održavanje te nezavisnosti. — Njemačka kopnena i pomorska vojna sila, — takozvani pruski militarizam, pa da se Njemačka onesposobi za odbranu. Kad je riječ o Njemačkoj, ovo se sredstvo, koje je svojstveno svima narodima, pošto se svaka država radi očuvanja svoje nezavisnosti i svoga političkog

položaja služi njime, naziva militarizmom. U Francuskoj, na protiv, ma da je ona uporedjena sa Njemačkom, a srazmjerno prema broju stanovništva, u mirno doba imala znatno veće formacije, a ma da je u ovom ratu mnogo više mobilisala, a ni u Engleskoj, čija se pomorska sila svakako nije oslanjala na mirne gradjane, naravno da nije bilo militarizma. Drugi zahtjev njemačkih socijal-demokrata, — sačuvanje teritorijalnog integriteta Njemačke, isto tako neće biti priznat od strane sporazuma, jer u Francuskoj minimum zahtjeva, što ih zastupaju i najmirniji pacifisti, jeste ustupanje Elzas-Lotaringije. A isto tako protivnici Njemačke ne žele ovaj priznati pravo na mirni privremeni razvitak, pošto prema riješenjima pariške konferencije, poslije zaključenja mira tek upravo ima da počne privredni rat protiv nje. Pošto dakle protivnici Njemačke neće da znaju ni za ovaj skromni program njemačkih socijalista, koji u stvari ne traži ništa više nego ono što je Njemačka imala već prije rata, to njemački socijalisti naravno moraju smatrati ovaj rat odbranbenim ratom. Njemačka socijaldemokratska stranka, dala je već praktičnog dokaza o takvom shvatanju, glasajući za ratne kredite. Ova odluka koja odbija svaku pomisao o nekim osvajanjima, a koja traži čuvanje životnih interesa i ostalih, pa među njima i sa Njemačkom zaračenih naroda, trebala bi već jednom da pokaže silama sporazuma, da su široki krugovi njemačkoga naroda daleko od toga, da traže ustanovljavanje njekoj njemačke svjetske imperije, već da oni skromno i s pravom traže samo ono, što sve ostale velike sile smatraju najosnovnijim elementima, potrebnim za svoj opstanak. No postoji bojazan, da ni ovaj izjavu u Francuskoj i Engleskoj neće pridodati nikakvoga značaja. U dosadašnjem toku rata svijet je već u više maha imao prilike da vidi, kako su protivnici Njemačke stalno izbjegavali, da prime znanju raspoloženje Njemačke, koje je uvijek bilo voljno na zaključenje pravednoga mira. I u samoj ovoj odluci socijalističke državne konferencije izražava se žaljenje, što protivnici nikada nijesu htjeli voditi računa o ponovljenim izjavama njemačke socijaldemokracije, da je ona u načelu voljna na pravedan mir, a da su se predstavnici francuskih socijalista i engleske radničke stranke stalno izražavali protiv mira.

Slučaj je htio, da su baš za vrijeme vijecanja državne skupštine njemačkih socijalista, francuski ujedinjeni socijalisti za vrijeme budžetske debate u pariskom parlamentu dali izjavu, koju je korisno uporediti sa berlinskom socijalističkom rezolucijom. I francuski socijalisti glasaju

za ratne kredite, ni oni ni u kom slučaju neće pristati na mir, iz kojega bi Francuska izašla osakaćena ili umanjena. Oni su voljni na sve napore da osiguraju teritorijalnu neprikosnovenost Francuske. Dotle se francuski socijalisti u načelu slažu sa njemačkim. No u daljem toku svoju izjavu oni daleko prelaze granice, kojih se drži njemačka izjava; njima nije dovoljna teritorijalna neprikosnovenost Francuske, oni kao jedan neminovno uslov za mir traže još i ponovno osvajanje Elzas-Lotaringije ili, kako oni patetički vele, vaspostavljanje prava, koje je tamo 1871. godine pogazeno. Sem toga oni još traže potpunu političku i privrednu rehabilitaciju Srbije i Belgije. Ostanemo li pri ovom posmatranju u okviru grupa nekada internacionalne socijalne demokracije, to ćemo naći, da je baš najmiroljubivija i najskromnija socijalna demokracija one države, kojoj se pripisuju najludje osvajačke namjere, dok se osvajačke težnje osjećaju kod socijalista one države, koja veli da ima da se brani od podloga napada. Briand i Poincare mogu biti zadovoljniji sa svojim socijalistima nego li Bethmann-Hollweg sa njegovim. No dokle god između onih političkih grupa, koje su u načelu protivnici svakoga rata budu postojali još takve suprotnosti u mišljenju, kao što ih ovdje vidimo, to će se isto toliko malo kao i dosada moći doprinjeti završetku rata rezolucijama kao i do sada.

Ustanak na Kreti.

Potpun uspjeh ustaša na Kreti.

K. B. London, 26. septembra.

Reutеров ured javlja iz Atene, da su ustaše zaposjele cijelo ostrvo, pa i grad Kaneju i druga mjesta na obali. Grčke su vlasti morale da predaju sve javne zgrade ustašama. Krećanska kraljevska garda pridružila se ustašama; lojalni su ostali jedino 11 časnika i vojnika.

Ustaše zaposjele cijelo ostrvo.

K. B. London, 26. septembra.

„Daily Telegraph“ javlja iz Atene, da su ustaše na ostrvu Kreti zaposjeli cijelo ostrvo izuzev Kaneju. U Retimnu i Harklinu došlo je do borbi sa grčkom posadom, ali su grčke čete brzo svađana.

Venezelos na Kreti.

Ozbiljan položaj.

K. B. Atena, 25. septembra.

Reutеров ured javlja: Jutros je Venizelos odavde otputovao u pratnji admirala Konduriotisa, nekoliko viših časnika i svojih privržnika. Vjerovatno je otputovao za Kretu odakle će po svoj prilici otići u Solun. Stanje je vrlo ozbiljno.

6. avgusta izgledaše, da su borbe obostrano pruge izvršene. Rusi bar nijesu preduzimali nikakve dalje pokušaje, da zadobiju prostora, u toliko više, što je pjeskovito polje, koje su Rusi držali južno Zarezca bilo očišćeno, a njihovi protivnapadi nijesu imali nikakvog uspjeha. Istina su Rusi s vremena na vrijeme pokušavali da zauzmu ponovo pjeskovita polja, ali su uvijek rdjavio prošli. U vremenu od 6. do 12. avgusta prikupili su Rusi kod dobro utvrđene mosne brane Zarezce mnogobrojne snage, da iz tog položaja mosne brane preduzmu proboj naših linija. Ruska garda, koja je dotle pažljivo čuvana, uvedena je u borbu, ali je ona pretrpila još veće gubitke nego li druga ruska odjeljenja. 13. avgusta sljedili su slabi napadi kod Hulewicze. Kod Zarezce pošlo je za rukom, da se povra ti pjesčani vis, koji je bio ponovo pao u ruske ruke. Osim toga bilo je obostrano pruge s naše strane uspješnih nadiranja. 18. avgusta jake neprijateljske snage napale su kod Rudka—Czerwicze i dopriješe do sela Tobola. Obostrano Rudke bilo je žestokih borbi, ali Rusi nijesu uspjeli da zadobiju prostora prema zapadu.

21. avgusta Rusi su izgubili kod Smolaru nekoliko istaknutih rovova, a i kod Rudka—Czerwicze pretrpili su osjetan poraz, i ako su se ruske jake mase nalazile prema položaju bavarških konjičkih pukova, s kojima se zajedno borio c. i k. dražanski puk cara Franje br. 11. Još jednom, 28. avgusta došlo je kod Rudka—Czerwicze šta više do pješadijskih borbi, koje su se za nas povoljno svršile. 9. septem-

Podlistak.

Borbe na Stochodu.

Iz glavnog stana ratne štampe.

Osvajanjem ruske mosne brane kod Zarezce na zapadnoj obali Stochoda, kao i progonom ruskih odjeljenja kod Rуска Czerwicze 19. septembra bile su vrlo žestoke borbe, koje su trajale od 6. jula, u njihovim glavnim fazama završene. Pošto Rusima u toku cijelog ljeta nije pošlo za rukom, da zadobiju stočodski odsjek, to im se, s obzirom na predstojeću jesen i vjerovatno navodnjavanje cijelog predjela, ne može proročići da će, i pored svih napora, imati kakvi dalji uspjeh.

Prije ruske letnje ofenzive išao je, kao što je poznato, saveznički front od Ikwe do Putilowke, a poslije duž potoka Kormina do Styra. Uspjelim prodorom Rusa na Putilowki morala se fronta linije i od Putilowke i potoka Kormina povući na Styr. U mjesecu junu i početkom mjeseca jula trajale su na Styru žestoke borbe. Na toj rijeci bili su upravljani ruski napadi u masama. Glavne tačke tih žestokih borbi bili su predjeli kod Kolki i Sokula. Na mnogim mjestima prodrli su ruska odjeljenja na lijevu obalu Styra, naročito kod Gruzlatyna, i pokušala su da poremete naš front na Styru. Našim protiv napadom ruska odjeljenja bila su svakad suzbijena, dok najzad opšte stanje nije zahtjevalo, da se zauzme

obranbena linija, koja je zapadno lježala, jer je c. i k. četama koje su se borile na savijutku Styr-a sjeverno od Kolki, a koje su se punih četiri nedjelje održale protivu petostruko nadmoćnijih neprijateljskih boračkih snaga, prijetilo dvostruko obuhvatanje. Ovo povlačno kretanje bilo je povoljno potpomognuto ulaskom njemačkih četa u borbu zapadno od Kolki i hrabrim držanjem poljskih legija, u predjelu kod Koločia, istočno od Kostinowka, sjeverno željezničke pruge Kowel—Sarny, tako da je povlačenje izvršeno bez ikakvih smetnji. To je bilo 6. jula a 7. jula dospjele su čete, koje su iz luka Styra bile povučene, u spremne položaje na Stochodu. Rusi su za nama samo na pojedinim mjestima napadali. Ali već 9. jula oni su na mnogim mjestima napali front na Stochodu, naročito žestoko sjeverno željezničke pruge prema Stobychowu. Od tog vremena borbe na Stochodu nijesu upravo ni prestajale. Njekoliko su puta Rusi preduzimali vrlo dobro spremljene žestoke napade protivu tog odsjeka.

Pošto se pokazalo, da uslijed protiv ofenzive generala Linsingena sjeverno od Lucka osma ruska vojska generala Kaledina, koja se nalazila u prema položajima, nema izgleda da će moći prodrijeti prema Kowelu, to se ruska vojna uprava odlučila, da po svaku cijenu potisne front na Stochodu, pa da se sa sjeverne strane osvoji Kowel, taj najglavniji cilj velike ruske letnje ofenzive. U tu je svrhu treća ruska vojska generala Leša bila upravljena protivu stočodskog

fronta i ruskom su generalu bile stavljene najbolje ruske boračke snage na raspoloženje. Poslije prvog napada na stočodski front Rusima je bilo pošlo za rukom, da na pojedinim mjestima prođu na zapadnu obalu rijeke. Ali time nijesu prestali neprijateljevi napori u nadiranju obostrano željezničke pruge Sarny—Kowel za prelaz Stochoda. Neprijatelj je istina za nekoliko dana mirovao, ali je već poslije jedne sedmice, 19. jula, otpočela nova neprijateljeva akcija protiv Stochoda. Sada se ona ticala koljena Stochoda kod Kasowke.

29. jula bili su ruski napadi na koljenu Stochoda vanredno žestoki, te je odlučeno, da se izabere kraća obranbena linija i zauzeto je tivo luka, naime linija Kasowka—Janovka. 30. jula pošlo je Rusima za rukom, da se jakim boračkim snagama, južno od Stobychowa kod Zarezce, dočepaju lijeve obale rijeke, ali su bili suzbijeni. Tako su iste sutradan kod i sjeverno Smolaru bili primorani tri puta da se povuku. Rusi zatim prekinuli svoje napade neposredno obostrano željezničke pruge i bacili su se svom žestinom na to, da mnogo sjevernije, u predjelu Lubjessowa i Rudka—Czerwicze, jakim boćnim napadom uzdrmadu naše položaje na Stochodu. Kod Rudka—Mirynska, zapadno Kosowke, prodrli su Rusi u austro-ugarske linije. Njemačke, c. i k. čete sa poljskim legijama potisli su neprijatelja. Obranu odsjeka obostrano pruge Kowel—Sarny preuzeo je c. i k. general Fath, koji je svoj zadatak sjajno riješio.

General Sarrail.

Napočetku svake sjednice francuske komore i senata, može se vidjeti u dugom hodniku, koji vodi iz stana predsjednika do ulaza u dvoranu, zanimljiva scena: Kompanija vojnika skupi se u koridoru i vode ih dva kapetana. Vojnici sačinjavaju špalir. Čim je načinjen špalir pojavljuju se predsjednik komore sa podpredsjednicima

